

Nationell miljömålsamordnare

M 2014:04

Annika Helker Lundström

annika.helker.lundstrom@regeringskansliet.se

**Redovisning av uppdraget:
En nationell miljömålssamordnare för näringslivet**

Sammanfattning

I denna promemoria beskrivs hur uppdraget som Nationell miljömålssamordnare för näringslivet har genomförts, och förslag ges för det fortsatta arbetet att engagera näringslivet i miljömålsarbetet.

Miljömålen har hittills spelat en relativt begränsad roll i företagens miljöarbete, särskilt bland mindre företag. En anledning till detta är att kunskapen om miljömålen ofta är låg och att miljömålssystemet framstår som komplicerat. De företag som arbetar med miljömålen upplever dock att de är ett viktigt verktyg för att skapa substans och struktur i miljöarbetet. Det är tydligt att ökad kunskap om miljömålen även ger ett starkt ökat intresse att arbeta med dem.

De Globala mål som antogs av FN år 2015 har fått ett betydligt större genomslag i näringslivet, bland annat till följd av omfattande kommunikation kring målen. De Globala målen är bredare än miljömålen eftersom de täcker alla tre aspekter av hållbarhet. Däremot är de mindre tydliga när det gäller miljödimensionen. Det blir därför viktigt att integrera målsystemen med varandra och låta de svenska miljömålen fungera som precisering av den gröna dimensionen av Agenda 2030.

Uppdraget som miljömålssamordnare för näringslivet har till stor del handlat om samverkan med företag för att identifiera hur miljömålssystemet kan utvecklas för att i större utsträckning engagera näringslivet. Detta arbete har lett till följande rekommendationer som utvecklas mer i rapportens avsnitt 5 och 6.

Mina förslag till regeringen och myndigheter:

- Naturvårdsverket bör ta över de uppgifter som legat i miljömålssamordnarens uppdrag.
- Regeringen bör klargöra att Sveriges miljömål är den svenska specificeringen av miljödimensionen i de Globala målen.
- Miljömålsberedningen bör få i uppdrag att integrera den gröna dimensionen av de Globala målen med Sveriges miljömål.
- Naturvårdsverkets generaldirektör bör ta över ansvaret för Företagsnätverket för miljömålen.
- Företagsnätverket bör användas som stöd och resurs i uppdraget att integrera miljömålen med de Globala målen.
- Miljömålsansvariga myndigheter bör ges i uppdrag att utveckla sin kommunikation av miljömålen.
- Generationsmålet bör lyftas tydligare som paraply i arbetet med Sveriges miljömål och de Globala målen.
- Miljömålsberedningen bör ges i uppdrag att ta fram delmål som är relevanta för företag, inom ramen för arbetet att integrera de Globala målen med Sveriges miljömål genom gemensamma delmål.
- Miljömålsberedningen bör få i uppdrag att i samråd med företag och näringslivsrepresentanter, ta fram och fastställa vilka medel/strategier som krävs för att nå miljömålen.
- Det bör tydliggöras att återvinning inte primärt kopplar till målet God bebyggd miljö utan är ett medel för att uppnå i första hand målen Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Hav i balans och Storslagen fjällmiljö.
- Ett delmål om matsvinn bör införas.
- Naturvårdsverket bör få i uppdrag att i samarbete med Företagsnätverket undersöka om det finns behov att ta fram särskilda företagsindikatorer.
- Naturvårdsverket bör underlätta för företag att arbeta med miljömålen genom att i samråd med Företagsnätverket identifiera vilka miljömål som är mest väsentliga för olika branscher och sektorer.
- Tillväxtverket bör ges i uppdrag att vidareutveckla verktyg och redskap för små företag.
- Naturvårdsverket bör utveckla uppföljningen så att det tydliggörs vad Sverige har rådighet över.

- Naturvårdsverket bör årligen samla in Communications on Progress (COP) för miljömålen från näringslivet på frivillig basis och publicera detta på www.sverigesmiljomal.se
- Naturvårdsverket bör i samråd med Företagsnätverket utveckla formerna för hur och vad som bör rapporteras, så att näringslivets bidrag tydligare kan framgå och bli ett underlag i den årliga respektive fördjupade utvärderingen av miljömålen.

Mina förslag till företag

- Använd miljömålen för att skapa substans och struktur i miljöarbetet. Om företaget arbetar med de Globala målen så använd miljömålen som stöd i arbetet.
- Använd arbetsgången som beskrivs i ”8 steg för ett bra miljöarbete”.
- Använd miljömålen som ”intressent” i arbetet med intressentanalysen och som en del av företagets strategiska omvärldsanalys.
- Nätverket Global Compact Sweden bör överväga att använda Sveriges miljömål som en av utgångspunkterna i det arbete som nu startas upp med Global Compacts miljöprinciper.

Innehåll

1. Uppdraget.....	5
2. Bakgrund	6
2.1 Miljömålssystemet är riksdagsbundet och unikt.....	6
2.2 Näringslivet bjöds inte in i arbetet med Sveriges miljömål	7
2.3 Vissa företag valde att arbeta med miljömålen redan i början av 2000-talet.....	8
2.4 Sveriges miljömål i Hållbarhetslagen	8
2.5 Miljömålen i vårpropositionen 2017	9
3. Genomförande av samordningsuppdraget.....	10
3.1 Inledande workshop.....	10
3.2 Enkät	12
3.3 Möten med företag.....	12
3.4 Företagsnätverket för miljömålen.....	13
3.5 Extern kommunikation	14
3.6 Verktyg för näringslivet	16
3.7 Behov av att utveckla miljömålsportalen	20
3.8 Näringslivet som målgrupp för Miljömålsdagarna	20
3.9 Koordinator för miljömålen.....	20
4. Analys och slutsatser.....	22
4.1 Varför och hur företagen bör arbeta med miljömålen.....	22
4.2 Uppföljningen bör ge en mer rättvisande bild av insatser	23
4.3 Det cirkulära perspektivet är otydligt i miljömålen	25
4.4 Stort fokus på klimat och energi i näringslivets arbete	25
4.5 Miljömålen viktiga i företagets omvärldsanalys	25
4.6 De Globala målen är viktiga för näringslivet.....	25
4.7 Miljömålen ger substans till den gröna dimensionen av de Globala målen.....	26
4.8 Små företag behöver stöd och verktyg för sitt miljöarbete	27
5. Rekommendationer och förslag till regeringen	28
5.1 Fortsätt det påbörjade arbetet för att engagera näringslivet	28
5.2 Klargör att Sveriges miljömål är den svenska specificeringen av miljödimensionen i de Globala målen.....	28
5.3 Integrera de Globala målen med miljömålssystemet	29
5.4 Involvera företagen i arbetet med miljömålen och de Globala målen	29
5.5 Stärk kommunikationen om Sveriges miljömål	31
5.6 Utveckla miljömålssystemet så att det driver och engagerar fler	31
5.7 Utveckla uppföljningen så att den mäter rätt saker	35
5.8 Fortsätt publicera företagens COP-rapporter på miljömålsportalen	35
6. Rekommendationer och förslag till företag.....	37
6.1 Utgå från miljömålen, eventuellt med koppling till de Globala målen	37
6.2 Använd miljömålen inom nätverket FN Global Compact i Sverige.....	38
Bilaga 1: Enkät.....	39
Bilaga 2: Företagsnätverket för miljömålen.....	40
Bilaga 3: Länkar till utarbetade dokument under uppdraget	41

1. Uppdraget

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 (dir. 2014:105) att en särskild utredare, i rollen som nationell miljömålssamordnare, ska stärka samverkan inom näringslivet och mellan myndigheter och näringsliv i arbetet med att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Annika Helker Lundström förordnades den 27 juni 2014 som Nationell miljömålssamordnare från den 1 januari 2015 till den 30 juni 2017.

I uppdraget ingår att synliggöra, främja och tillvarata näringslivets miljöarbete i miljömålssystemet. Samordnaren ska bl.a.

- verka för att kunskapen om generationsmålet och miljökvalitetsmålen ökar bland företag och näringslivsorganisationer,
- underlätta för företag och näringslivets organisationer att synliggöra sitt miljöarbete och tydliggöra kopplingen till generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
- identifiera och sprida information om goda exempel
- vid behov främja möjligheterna att etablera nya nätverk för samverkan mellan företag i fråga om åtgärdsinriktat miljöarbete inom och mellan branscher,
- ge förslag till regeringen på hur miljömålssystemet kan göras mer användbart för näringslivets aktörer.

I denna promemoria beskrivs hur uppdraget genomförts och förslag och rekommendationer ges för det fortsatta arbetet att engagera näringslivet i miljömålsarbetet.

2. Bakgrund

2.1 Miljömålssystemet är riksdagsbundet och unikt

En ny struktur för miljöarbetet föreslogs i proposition 1997/98:145 [Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige](#). Ett antal nationella miljö kvalitetsmål som angav vilket miljö tillstånd som skulle uppnås i ett generationsperspektiv, det vill säga till omkring år 2020-2025 (enligt propositionen) fastställdes av riksdagen år 1999 och ersatte de då gällande 170 miljömålen.

Idag består det svenska [miljömålssystemet](#) av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål med preciseringar och indikatorer samt 24 etappmål.

Generationsmålet visar riktningen för vad som måste göras för att miljö kvalitetsmålen ska nås. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljö arbetet ska leda till. Miljö kvalitetsmålen uttrycker den miljömässiga dimensionen av arbetet mot hållbar utveckling och konkretiserar miljö balkens mål om att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Generationsmålet och miljö kvalitetsmålen (nedan kallade miljömålen eller målen) utgör grunden för den nationella miljö politiken. Målen är även styrande för Sveriges agerande inom EU och i internationella sammanhang.

Etappmålen är målövergripande och kan bidra såväl till flera olika miljö kvalitetsmål som till generationsmålet. Preciseringarna ska förtydliga vad målen innebär och används även som kriterier vid uppföljning av målen. Preciseringarna och etappmålen visar vilka områden som ska prioriteras samt inriktningen på politiken.

Målen ger tillsammans en signal till samhällets aktörer om vad riksdagen och regeringen vill uppnå med miljö politiken och är på så sätt vägledande för miljö arbetet på alla nivåer i samhället och i alla sektorer, oavsett intressentgrupp.

[Åtta myndigheter](#) har ansvar för olika miljömål enligt sin instruktion. De ansvarar för att följa upp och utvärdera sina respektive mål. Miljö målen följs upp med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering vart fjärde år.

Respektive miljömålsmyndighet ansvarar för uppföljningen av sina miljömål. Naturvårdsverket lämnar den samlade redovisningen till regeringen.

2.2 Näringslivet bjöds inte in i arbetet med Sveriges miljömål

När miljömålen beslutades fick de inte samma acceptans inom näringslivet som inom offentliga verksamheter. I rapporten [Näringslivets miljöarbete och Sveriges miljömål](#) av Svenskt Näringsliv framförs att ”Miljömålen uppfattas som samhällets och politikernas mål samt myndigheternas verktyg”. Richard Almgren, tidigare miljöchef på dåvarande Industriförbundet framhåller vid ett av våra möten att ”näringslivet har aldrig riktigt bjödits in i arbetet med de nationella miljö kvalitetsmålen och känner därmed ingen samhörighet med dessa”.

Näringslivet har heller inte fått möjlighet att använda miljömålsillustrationerna (se vidare avsnitt 3.6.3) som finns till varje miljömål. Detta indikerar att näringslivet inte sågs som nyckelaktörer i miljömålsarbetet.

Avsikten att näringslivet skulle engageras var dock tydlig vid inrättandet av målen. I den proposition där miljömålssystemet föreslogs (1997/98:145 [Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige](#)), framgår att uppfyllandet av målen kräver medverkan från alla sektorer i samhället. I propositionen står det ”i den nya strukturen ligger att miljö kvalitetsmålen ska vara utgångspunkten för ett system med mål- och resultatstyrning, som enligt regeringens uppfattning är det effektivaste sättet att styra ett brett upplagt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Mål- och resultatstyrning innebär principiellt en styrning med hjälp av uppställda mål medan vägarna att nå dit inte bestäms i detalj. Myndigheter, företag och kommuner m.fl. ges därvid stor frihet att välja vägar för att nå målen.” I propositionen konstateras också ”att ett vitalt och miljöanpassat näringsliv är en nödvändig förutsättning för att målet om ett ekologiskt hållbart samhälle ska kunna nås”.

Sedan miljömålen infördes har Svenskt Näringsliv (och tidigare även Industriförbundet) bidragit i miljömålsarbetet med ett antal utredningar kring hur näringslivet arbetar med miljöfrågor, samt hur arbetet bidrar till de svenska miljömålen. I samband med rapporterna har de lämnat synpunkter på miljömålssystemet. I den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2015 finns en särskild [bilaga](#) om näringslivets miljöarbete. I syfte att bidra med ett

nytt perspektiv valde Svenskt Näringsliv inför denna utvärdering att bland annat på webbsidan miljonytta.se komplettera med hur branscher, produkter och tjänster bidrar till miljömålen. Svenskt Näringsliv har även under åren diskuterat möjligheterna att utveckla indikatorer för hur näringslivet bidrar till de nationella miljömålen (se vidare om indikatorer i avsnitt 5.6.6). Detta är en fråga som kommit upp även inom det företagsnätverk som jag arbetat med. Detta företagsnätverk beskrivs närmare i avsnitt 3.4.

2.3 Vissa företag valde att arbeta med miljömålen redan i början av 2000-talet

Under början av 2000-talet användes framför allt miljömålen av företag som hade infört miljöledningssystem. Dessa företag kunde använda miljömålen som ett stöd när företaget skulle identifiera sina väsentliga miljöaspekter och som en långsiktig ”kompass” för miljöarbetet. Tillståndspliktiga företag använde målen i samband med miljökonsekvensbeskrivningar vilket framgår av rapporten [*Synergier och intressekonflikter mellan näringslivets miljöarbete och miljömålen*](#). På detta sätt har arbetet med miljömålen inom företag fortsatt genom åren.

2.4 Sveriges miljömål i Hållbarhetslagen

Stora bolag ska från och med den 1 januari år 2017 upprätta en hållbarhetsrapport. Kravet gäller för företag med mer än 250 anställda eller som har en balansomsättning eller nettoomsättning som överstiger 175 respektive 350 miljoner kronor.

Rapporten ska innehålla upplysningar om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korrruption. Rapporten ska beskriva bl.a. företagets policy i hållbarhetsfrågor och de väsentliga risker som är kopplade till företagets verksamhet. Företagets revisor ska kontrollera om en hållbarhetsrapport har upprättats.

I förarbetena till lagen framgår i propositionen [*Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy*](#) (sid 46) att ”Det är naturligt att företag i sin rapportering förhåller sig till beslutade hållbarhetsmål, t.ex. de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen och generationsmålet”. Denna tydliga hänvisning till miljömålen som rapporteringsform visar att regering och riksdag anser att miljömålen är viktiga för företagens rapportering.

2.5 Miljömålen i vårpropositionen 2017

I [2017 års ekonomiska vårproposition](#) (prop. 2016/17:100) som lämnades till riksdagen den 18 april 2017, kompletterades budgeten med en ny särskild miljöbilaga (bilaga 3). Bilagan visar regeringens arbete för att nå Sveriges miljömål och tydliga kopplingar görs i de olika avsnitten i bilagan till miljömålen. Bland annat finns ett avsnitt om hur transportsystemet påverkar möjligheterna att nå målen, ett avsnitt om miljömålen Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft samt hur de konsumtionsbaserade utsläppen följs upp inom ramen för generationsmålet.

I propositionens bilaga 4 "Nya mått på välbefinnande" presenteras indikatorer för välbefinnande som belyser ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter av livskvalitet. För de fem miljöindikatorerna görs direkta kopplingar till Sveriges miljömål. Till exempel beskrivs under indikatorn kemikaliebelastning hur denna har kopplingar till miljömålet Giftfri miljö och till generationsmålet strecksatser om människors hälsa och kretslopp fria från farliga ämnen. För indikatorn Skyddad natur beskrivs att indikatorn har kopplingar till flera miljömål, främst Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv. Indikatorn har också kopplingar till generationsmålet strecksats om biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Min bedömning är att propositionens miljöbilaga är viktig för förståelsen av hur åtgärder har betydelse för olika miljötillstånd. Det skapar ett sammanhang och en förståelse som kan ha stor betydelse för samhällets aktörer i deras miljöarbete.

3. Genomförande av samordningsuppdraget

Uppdraget som nationell miljömålssamordnare har varat i 2,5 år, från den 1 januari 2015 till den 30 juni 2017. Parallellt med samordningsuppdraget har jag mellan mars år 2016 och 31 mars år 2017 haft regeringens [uppdrag](#) att utreda förutsättningarna för att inrätta ett centrum för ökad substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor. Ett uppdrag med nära anknytning till miljömålet Giftfri miljö och näringslivets arbete med kemikalier. Rapporten [Substitution i Centrum](#) redovisades den 31 mars 2017.

Uppdraget som nationell miljömålssamordnare har varit ett enmansuppdrag.

3.1 Inledande workshop

I inledningen av mitt uppdrag genomförde jag en workshop tillsammans med några utvalda personer med lång erfarenhet från näringslivets miljöarbete och djup kunskap om miljömålssystemet. Syftet var att identifiera näringslivets behov och att konkretisera prioriterade åtgärder för att öka företagens engagemang i miljömålsarbetet. Workshopen resulterade bland annat i ett antal argument för varför företag ska jobba med miljömålen, vad företagen behöver för att kunna arbeta med miljömålen samt en åtgärdslista som delvis legat till grund för det fortsatta arbetet i uppdraget.

Deltagarna vid workshopen var Magnus Enell, adjungerad professor vid KTH och tidigare senior miljörådgivare på Vattenfall AB och miljö- och hållbarhetschef på ITT Industries/ITT Flygt, Torbjörn Brorson, adjungerad professor vid Lunds universitet och hållbarhetschef på Nolato AB och HEXPOL AB samt Richard Almgren som arbetat med miljöfrågor på Naturvårdsverket, länsstyrelse, kommun samt tidigare miljöchef på dåvarande Industriförbundet och Tetra Pak.

Ett axplock på varför företag bör arbeta med miljömålen:

- Ökad affärsnytta och konkurrenskraft
- Stärker varumärket
- Ökar transparensen och visar på ansvarsfullt företagande
- Kan bidra till att skapa engagemang hos medarbetare
- Förbereda arbetet med att attrahera framtida medarbetare

- Tydliggör för intressenter hur företagen arbetar med miljöfrågor och bidrar till målen
- Ger företagen bättre möjlighet att påverka miljöagendan
- Underlättar i kontakter med politiker och svenska myndigheter
- Ökad framförhållning gällande politiska processer
- Riskminimering
- Ökad effektivitet och bättre fokus på väsentligheter i relation till GRI och de Globala målen
- Effektivt för globala företag som kan föra ner kunskapen från miljömålen i värdekedjan

Ett axplock på vad företagen behöver för att arbeta med miljömålen:

- Goda förebilder och inspiratörer
- Lathundar och praktiska verktyg
- Tydliga exempel på hur andra företag har arbetat med miljömålen
- Tydlighet kring hur miljömålen hänger ihop med andra mål, till exempel GRI och de Globala målen.
- Att målen blir mer operativa, till exempel genom ”key performance indicators” (KPI).
- En undernivå i målen som riktar sig direkt till näringslivet
- Bättre förståelse hos myndigheter och politiker om näringslivets förutsättningar att arbeta med miljöfrågor
- Att man skiljer på svenska och utländska utsläpp i uppföljningen, så att vinsterna av det svenska miljöarbetet syns tydligare i uppföljningen
- Tydlig förklaring av vad företagen tjänar på att arbeta med miljömålen
- Ökad kännedom om miljömålen i hela samhället, så att ”vinsterna” i relation till intressenterna blir större
- Marknadsföringskampanj kring miljömålen med utskick till alla medborgare

Workshopen blev en bra grund för det fortsatta arbetet och många av idéerna återfinns bland förslagen eller har genomförts under uppdragets gång.

3.2 Enkät

Tidigt i samordningsuppdraget genomfördes en enkät till företagen på Stockholmsbörsens Small Cap (se bilaga 1). Syftet var att skapa en bild av hur väl företag känner till miljömålen och hur målen används i dag. Av enkäten framgår att en tredjedel av de svarande företagen inte kände till Sveriges miljömål och att miljömålen inte är styrande när företagen sätter egna mål. Av de svarande är 42 procent certifierade enligt ISO14001 och det är bland dessa företag som Sveriges miljömål främst används. Ett positivt resultat i enkäten är att majoriteten av de företag som idag gör hållbarhetsrapporter kan tänka sig att använda miljömålen som ”intressent” i intressentdialogen framöver.

3.3 Möten med företag

Arbetet som miljömålssamordnare har i hög grad handlat om att möta företag, organisationer och bredare nätverk samt andra aktörer, som till exempel hållbarhetskonsulter, som arbetar nära företagens miljö- och hållbarhetsarbete. Det visade sig tidigt att även myndigheter, kommuner och länsstyrelser har intresse och behov av att få en kontaktpunkt för att diskutera näringslivets pågående och planerade miljöarbete och vilka behov som finns. Utgångspunkten för dessa möten har bland annat varit att:

- öka kunskapen om miljömålen, etappmålen och preciseringarna
- lyssna på erfarenheter och få in synpunkter på miljömålssystemet ur ett företagsperspektiv
- visa på möjligheter för företagen att synliggöra sitt miljöarbete med hjälp av målen
- sprida information om goda exempel på företag som använder målen
- få in förslag på hur miljömålssystemet kan göras mer användbart för näringslivets aktörer

Vid mötena har jag velat visa på möjliga sätt för företag att arbeta med miljömålen och fördelarna med detta. Vår nationella miljöpolitiska spelplan sätts i stor utsträckning efter miljömålen liksom Sveriges internationella miljöarbete, där vi är drivande. Utvecklingen går snabbt och kunskapen om den miljöpolitiska inriktningen är därför en del av företagets nödvändiga riskhantering, omvärldsbevakning och trendspaning.

3.4 Företagsnätverket för miljömålen

I den inledande workshopen framkom att det fanns behov av företag som vill vara ambassadörer för miljömålen för att kunna skapa ett bredare engagemang i näringslivet. Även under arbetet med rapporteringsmallen (se avsnitt 3.6.3) tydliggjordes värdet av ett nätverk av hållbarhetschefer kring Sveriges miljömål som ett sätt att ytterligare stärka miljömålen ställning bland svenska företag.

Därmed bildades Företagsnätverket för miljömålen (nedan Företagsnätverket) med syfte att skapa en arena för erfarenhetsutbyte mellan företag i arbetet med de svenska miljömålen och att ge input till mitt arbete. Målen för nätverkets arbete var att:

- Ge förslag på hur miljömålssystemet kan göras mer användbart för näringslivets aktörer
- Synliggöra företags miljöarbete och kopplingen till uppfyllandet av de svenska miljömålen
- Genom kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte stärka föregångare inom näringslivet och deras arbete med de svenska miljömålen.

Nätverket var öppet för alla som var intresserade att arbeta med miljömålen. Vid uppdragets slut fanns 36 företag med i nätverket (se bilaga 2). Framförallt stora företag men även ett antal medelstora och små företag.

Värdet av nätverket har upplevts som stort av flera av de deltagande företagen. Jag ansvarade för två nätverksträffar och därefter tog Ragns-Sells och Vattenfall initiativ till och var värd för ytterligare två träffar.

Nedan följer exempel på företagens synpunkter på och erfarenheter av att arbeta med miljömålen:

- Miljömålen ”som process” ger bra struktur och ökar möjligheten att samordna miljöarbetet internt
- Miljömålen är bra i kommunikationen både med anställda och externa intressenter inom Sverige
- Systematiskt arbete med miljömålen ger ett kvitto på att miljöarbetet går framåt och ger resultat
- De svenska miljömålen visar på mångfalden av miljöutmaningar och breddar arbetet bortom klimatfrågan

- Miljömålen ger möjlighet att visa på företagets roll i ett större sammanhang
- Miljömålen fungerar som checklista och ett ”stresstest” på kvaliteten i miljöarbetet
- Kunskapen från miljömålsarbetet är bra att ha med sig i det globala miljöarbetet
- Verksamheten framtidssäkras genom en tydlig förankring mellan det lokala, nationella och globala vilket gör det enklare att motivera medarbetare
- De svenska miljömålen ger en tydlighet som inte finns i andra målsystem och länder och kompletterar de globala målen väldigt bra
- Att redovisa en COP (se avsnitt 3.6.3) som läggs upp på webbsidan ”Sveriges miljömål” ger möjlighet för företag att lära av varandra och att utveckla ”best practice”

3.5 Extern kommunikation

3.5.1 Föredrag och seminarier

Under uppdragets gång har jag deltagit som talare på cirka 70 seminarier och konferenser. Jag har också varit moderator på Miljömålsdagarna 2016 och 2017 samt, på uppdrag av UD, för en session om hållbar produktion och konsumtion vid en OECD-konferens med deltagare från 35 länder.

Dessa tillfällen har jag upplevt som avgörande för att öka kunskapen om och intresset för miljömålen. Detta har efter hand lett till att allt fler företag har börjat arbeta med miljömålen eller tagit kontakt (se exempel nedan) och önskat mer information om hur de kan komma igång. Ett exempel på föredrag finns [här](#).

3.5.2 Almedalen

Under Almedalsveckan 2015 arrangerade jag ett seminarium med rubriken [De nationella miljömålen samt ett klimatpolitiskt ramverk](#). Efter en inledning av dåvarande miljö- och klimatminister Åsa Romson genomfördes ett panelsamtal med företagsrepresentanter på temat ”Hur kan näringslivet arbeta med de nationella miljömålen”. Seminariet avslutades med att Maria Wetterstrand, ordförande i Miljömålsrådet, och Anders Wijkman,

ordförande i Miljömålsberedningen informerade om arbetet i sina respektive uppdrag.

Under 2016, genomfördes ett seminarium med titeln ”[Svenska miljömålen i praktiken](#)”. Vid seminariet beskrev Mariana Granström, Fazer; Jonas Carlehed, Ikea och Åsa Domeij, Axfood (samtliga med i Företagsnätverket) för hur de arbetar med miljömålen, med ett efterföljande panelsamtal. Seminariet spelades in och finns att se [här](#).

Under Almedalsveckan 2017, då mitt uppdrag är avslutat, kommer några av företagen i Företagsnätverket genomföra ett [seminarium](#) om miljömålen. Vid seminariet kommer jag att redovisa slutsatserna i detta uppdrag.

3.5.3 Twitter

Den form för bredare kommunikation som jag använt mig mest av har varit Twitter på kontot [@helkerlundstrom](#), med knappt 700 följare. Twitter är enkelt och ger bra spridning, och är mer tids- och resurseffektivt än hemsida och blogg.

Proaktiv, utåtriktad kommunikation om miljömålen väcker näringslivets intresse att arbeta med målen. Under uppdragets gång har det varit fler och fler företag som själva tagit kontakt och vill arbeta med miljömålen.

”Jag och min kollega var och lyssnade på dig där du presenterade studien om företagen som arbetar med de globala målen och Sveriges miljömål. Vi är intresserade att göra detsamma och skulle mer än gärna vilja ha en input” (Nordic Choice Hotels)

”Vi vill jobba med miljömålen som intressent. Hur gör vi då?” (Ett företag i finansbranschen)

”Hej, kan du kontakta mig angående miljömålen för fordonsbranschen?” (Ett företag i fordonsbranschen)

3.6 Verktyg för näringslivet

3.6.1 Lathundar för små företag

På ett tidigt stadium under arbetet blev det tydligt att små företag många gånger ligger efter i miljöarbetet. Anledningen till detta är ofta inte bristande intresse, utan att de inte har tid, resurser och kunskap för att komma igång med ett strukturerat miljöarbete. Lönsamhet och kundintresse är drivande faktorer bakom småföretagens hållbarhetsarbete. I många branscher saknas dock fortfarande en efterfrågan på hållbart framställda produkter och tjänster.

Även genom kontakt med organisationen Företagarna blev det tydligt att småföretagen i stor utsträckning saknar redskap och verktyg för att kunna arbeta med miljö- och hållbarhet. I en enkät som presenteras i rapporten [Hållbara företag bygger framtiden](#) framgår att 19 procent av de svarande företagen kände till Sveriges miljömål.

En av de första konkreta uppgifterna blev därför att ta fram ett verktyg för småföretag där de kan ladda ner en färdigformulerad miljöpolicy. Syftet var att göra det lätt att starta igång ett strukturerat miljöarbete och att känna trygghet i att de viktigaste aspekterna omfattas. Lathundar utformades för tre kategorier företag; tjänsteföretag, handelsföretag och varuproducerande företag. De kan laddas ner [här](#) och företagen kan själva sätta ambitionsnivån genom olika procentsatser och årtal.

Lathundarna är uppbyggda i tre nivåer: En första nivå att starta med, en kompletterande nivå två och en tredje nivå för de företag som vill ha ett väl strukturerat miljöarbete. Lathundarna är strukturerade på så sätt att efter ett inledande kapitel finns avsnitt om:

- Fördelarna för företag att jobba med miljömålen
- Så kan företag bidra till miljömålen
- Arbetet med egen miljöpolicy – i tre nivåer

Exempel från Lathunden – Hur varuproducerande företag kan formulera mål och åtgärder som bidrar till miljömålen

Nivå 1

Transporter

1.1 Vi har till år ökat andelen el och fossilfria drivmedel för företagets totala person- och varustransporter med procent.

(Ex på miljömål som berörs: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag)

1.2 Vi tar årligen fram en åtgärdsplan för ruttoptimering och hur samlastningen av företagets varor och andra företags varor kan öka.

(Ex på miljömål som berörs: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag)

Energi

1.3 Vi genomför en **energikartläggning** av företagets verksamhet och genomför åtgärder utifrån denna. Vi har till år minskat energianvändningen med procent per ton producerad vara. Om vi har fjärrvärme ställer vi krav på vår leverantör att använda spillvärme eller förnybara bränslen.

(Ex på miljömål som berörs: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag)

Avfall

1.4 Vi har till år minskat mängden avfall med procent och minst procent av företagets avfall går till återanvändning eller materialåtervinning.

(Ex på miljömål som berörs: Generationsmålet, God bebyggd miljö, Levande skogar, Begränsad klimatpåverkan)

3.6.2 Positionering av Sveriges miljömål mot andra rapporteringssystem

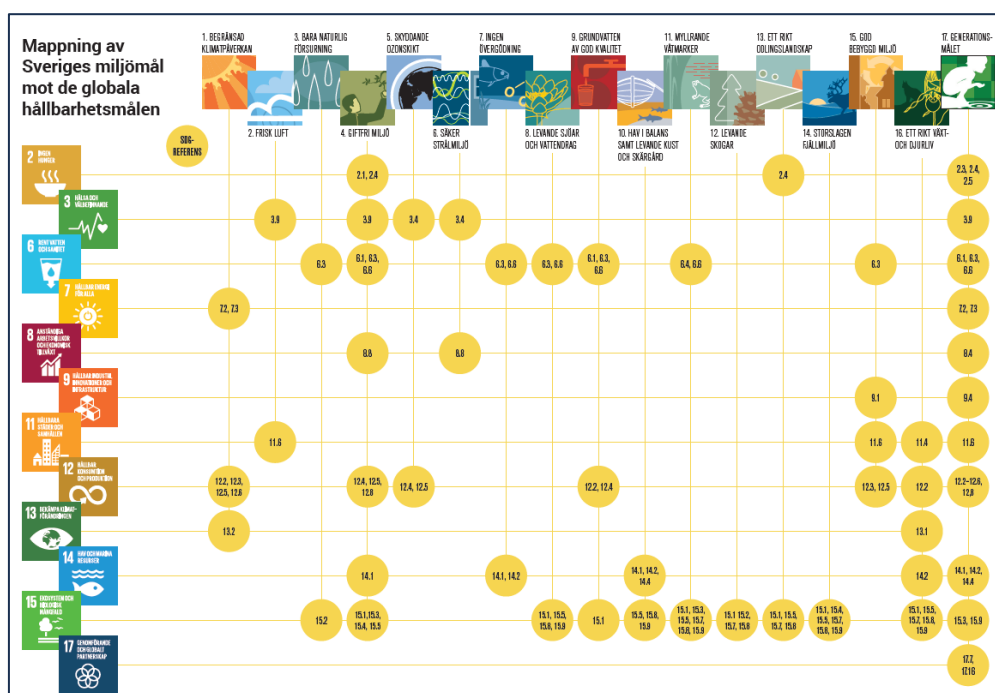
Agenda 2030 antogs av världens stats- och regeringschefer vid FN:s toppmöte i New York, den 25 september 2015. Agendan består av fem delar: en ingress, en deklaration, 17 Globala mål och 169 delmål, medel för genomförande och ramverk för uppföljning och ansvarsskyldighet. Nödvändigheten av att förhålla Sveriges miljömål gentemot de Globala målen blev direkt tydlig. Även andra rapporteringssystem som används av företag behövde så småningom länkas samman med miljömålen för att underlätta för företag att använda Sveriges miljömål.

Under början av år 2016 lät jag göra en första mappning mellan Sveriges miljömål, Globala målen och GRI. Mappningen användes av de företag som 2015 visade sitt miljöarbete i COP-mallen (se avsnitt 3.6.3).

Naturvårdsverket och de sju andra miljömålsansvariga myndigheterna fick senare under våren ett uppdrag av regeringen att kartlägga hur mål och delmål i Agenda 2030 förhåller sig till miljömålen och generationsmålet. Uppdraget redovisades i augusti 2016. Mot bakgrund av myndigheternas arbete uppdaterade jag mappningen så att den i stort sett överensstämde med myndigheternas. I några avseenden, relevant för näringslivet, skiljer den sig.

Under vintern 2016 uppdaterade jag mappningen med [GRI Standards](#) och [FN Global Compact](#). Under senvåren 2017 lades även de [planetära gränserna](#) till i mappningen.

Nu finns mappning i dokumentet ”[Positionering av Sveriges miljömål](#)” (kallad Positioneringsguiden i det följande) som en ”guide” för näringslivet och andra aktörer som ger kunskap om hur olika rapporteringssystem förhåller sig till Sveriges miljömål. I samband med detta tog jag även fram en tvådimensionell [matris](#) mellan Sveriges miljömål och de Globala målen.

3.6.3 Communication on Progress – en mall för rapportering på miljömålen

I diskussionerna med aktörer som arbetar med hållbarhetsrapporter framkom idén att skapa en rapporteringsmall, en Communication on Progress (COP) för Sveriges miljömål i likhet med den som finns för FN Global Compact. En [COP-mall](#) med [instruktioner](#) skapades där företag kan redovisa sitt miljöarbete relaterat till miljömålen och samtidigt visa på förändringen år från år. COP-mallen kan användas i sin helhet med alla miljömål, men företagen kan även välja ut de miljömål som är mest väsentliga för verksamheten och redovisa mot dessa. Företagen kan använda mallen fristående, eller med COP-mallen som bas rapportera direkt i årsredovisningen eller hållbarhetsrapporten. Företagen skickar därefter in länk till sin COP till Naturvårdsverket på epostadress sverigesmiljomal@naturvardsverket.se och därefter läggs den upp på www.sverigesmiljomal.se. COP-mallen finns även [här](#) på engelska.

[Här](#) finns listat de företag som redovisat i COP-mallen år 2015 och år 2016.

En oväntad problematik som uppstod i samband med framtagandet av COP-mallen var att miljömålsillustrationerna inte fick användas av företag. Detta var särskilt märkligt då miljömålen när de infördes ansågs vara det effektivaste sättet att styra ett brett upplagt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Att få företag att intressera sig för miljömålen, och att kommunicera kring dem, utan att få använda illustrationerna skulle vara hopplöst, inte minst sedan de Globala målen lanserats med fina illustrationer fria för alla att använda och kommunicera. Så småningom löste Naturvårdsverket frågan och det är nu möjligt att använda miljömålsillustrationerna för även företag.

3.6.4 Exempel på åtgärder som bidrar till Sveriges miljömål

I kontakterna med företag blev det tydligt att det fanns ett stort behov av att konkretisera vad företag kan göra för att bidra till respektive miljömål. Vad innebär egentligen Frisk Luft, Ett rikt växt- och djurliv eller Storslagen fjällmiljö för ett företag? Genom att analysera indikatorerna, preciseringarna och etappmålen utkristalliserade sig en rad exempel på åtgärder som företagen kan vidta för att bidra till målen. [Listan](#) på exempel förankrades med de miljömålsansvariga myndigheterna. Listan kan användas som stöd i arbetet med att fylla i COP-mallen, som stöd om företaget använder miljömålen som ”intressent” i intressentanalysen, men också som inspiration

för företag när de ska formulera egna miljömål och konkretisera vilka åtgärder som behöver vidtas.

3.7 Behov av att utveckla miljömålsportalen

En av de tidiga reflektionerna under uppdraget var svårigheterna att hitta bra och uppdaterad information om miljömålen för företag på dåvarande [miljömålsportalen](#). Generellt ansågs portalen vara svårnavigerad och informationen för företag var generellt sett gammal.

I regleringsbrevet för 2016 fick Naturvårdsverket i uppdrag att vidareutveckla miljömålsportalen utifrån relevanta aktörers behov och intressen. Uppdraget skulle genomföras efter dialog, bl.a. med den nationella miljömålssamordnaren för näringslivet. En utvecklad miljömålportal presenterades den 30 maj 2017.

3.8 Näringslivet som målgrupp för Miljömålsdagarna

De årliga Miljömålsdagarna genomförs av en länsstyrelse i samarbete med Naturvårdsverket. Vid min medverkan på Miljömålsdagarna 2015 noterade jag att näringslivets deltagande var mycket lågt och att inga företag medverkade i programmet

Vid Miljömålsdagarna 2016 i Växjö togs ett tydligt omtag, mycket tack vare dåvarande landshövding Kristina Alsér. I sin inbjudan skrev landshövdingen att ”Vi vill bredda konferensen till att förutom att vara den mötesplats den redan är för miljösamordnare och chefer vid statliga myndigheter, även inkludera företagens, företagsnätverkens och kommunernas motsvarigheter. Vi tror nämligen att en av nycklarna till att nå miljö kvalitetsmålen ligger i att förankra miljöarbetet bättre hos både företagen och kommunerna”. Ur näringslivsperspektiv var Miljömålsdagarna 2016 en höjdpunkt med många företag och företagsrepresentanter som deltog i programmet och många företag som åhörare. En förklaring till det positiva utfallet i Växjö var att näringslivet uppmuntrades att aktivt delta i programplaneringen. Det är viktigt att framöver arbeta aktivt med att få med näringslivet i form av enskilda företag i programmet och som deltagare. Detta kräver tydliga direktiv och att näringslivet ska vara med från början i planeringen.

3.9 Koordinator för miljömålen

Många departementet är involverade i arbetet med hållbarhet och näringsliv. Som samordnare har en naturlig uppgift blivit att koppla ihop Sveriges

miljömål med arbetet med Agenda 2030 och hållbart företagande och att lyfta upp miljömålen betydelse för detta arbete.

Alla statsråd i regeringen är ansvariga för genomförandet av Agenda 2030 inom sina respektive ansvarsområden. Ett särskilt ansvar har civilminister Ardalan Shekarabi för det nationella genomförandet. Inom Utrikesdepartementet finns även en ambassadör för 2030-agendan samt en ambassadör för hållbart företagande. Näringsdepartementet arbetar med frågan om hållbart företagande och under slutet av 2015 lämnades en skrivelse till riksdagen om [politik för hållbart företagande](#). I skrivelsen framgår att näringslivet har en betydande roll tillsammans med andra aktörer för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska nås och att regeringen ska verka för ökad kunskap om miljökvalitetsmålen och generationsmålet samt för att näringslivet ska få en tydlig roll i arbetet för att nå miljömålen.

[Agenda 2030-delegationens](#) arbete kopplar tydligt till mitt uppdrag och jag har haft möten med kansliet och deltagit som talare på ett seminarium. Här har min roll varit att lyfta upp Sveriges miljömål som nödvändiga i arbetet med införlivandet av de Globala målen.

4. Analys och slutsatser

4.1 Varför och hur företagen bör arbeta med miljömålen

I arbetet som samordnare och i samtal med företagsrepresentanter har framför allt följande argument utkristalliserats som starka skäl för företagen att arbeta med miljömålen.

Varför ska företagen arbeta med miljömålen?

- Målen är antagna av riksdagen och därmed blocköverskridande och långsiktiga
- Målen är utgångspunkt för den nationella miljöpolitiken och för Sveriges agerande inom EU och internationellt
- I det svenska arbetet kommer de Globala målen ta sin utgångspunkt i miljömålen, vilket också är nödvändigt för att ge konkretion och substans i de Globala målen
- Förarbetena till Hållbarhetslagen hänvisar till miljömålen, detta är en lag som kommer få stor betydelse för hur företag rapporterar sitt hållbarhetsarbete.
- Miljöbilagan i vårpropositionen kopplar åtgärder till miljömålen, vilket ger en signal om hur miljöeffekter bör redovisas

Hinder för företag mot att arbeta med miljömålen handlar ofta om att de upplevs som många mål, en osäkerhet kring hur målen kan användas och avsaknad av konkreta verktyg. Därtill kommer ett stort fokus på de Globala målen, vilket gör det lockande för företagen att utgå från dessa i stället. De Globala målen ger en viktig bredd eftersom de inkluderar den sociala och ekonomiska dimensionen, men Sveriges miljömål ger ett djup på miljöområdet som inte finns i de Globala målen. Framgångsfaktorer för miljöarbetet är att arbeta med stöd i miljömålen och tillvägagångssättet kan kort sammanfattas enligt följande ”8 steg till ett bra miljöarbete”

Hur kan företagen arbeta med miljömålen?

1. Utgå från Sveriges miljömål. Om företaget vill arbeta med de Globala målen, ta stöd i Sveriges miljömål, det ger substans och kvalitet i miljöarbetet.
2. Använd Sveriges miljömål som ”skrivbordsintressent” i företagets intressentanalys och klarlägg med hjälp av [åtgärdslistan](#) vilka

förväntningar dessa mål ställer på företaget idag, och vilka krav som kan komma att ställas bland annat från företagets intressenter i framtiden. Detta blir även en del i företagets omvärldsanalys.

3. Välj därefter ut de av Sveriges miljömål som är de mest väsentliga utifrån företagets verksamhet och koncentrera arbetet på dessa.
4. Bryt ner de valda svenska miljömålen till egna mål för företaget med hjälp av åtgärdslistan i punkt 2. Mindre företag kan ta [lathundarna](#) till hjälp.
5. Använd kunskapen som finns i det svenska miljömålssystemet och exemplen i åtgärdslistan när företaget arbetar med sina leverantörer i värdekedjan.
6. Redovisa årligen företagets miljöarbete i [COP-mallen](#) fördelat på de miljömål som valts ut i punkt 3. Mallen kan också användas som bas för att rapportera direkt i årsredovisningen eller hållbarhetsrapporten. Skicka gärna en länk till sverigesmiljomal@naturvardsverket.se för publicering på webbsidan [Sveriges miljömål](#).
7. Använd [Positioneringsguiden](#) om företaget vill redovisa kopplingen från de valda svenska miljömålen till de Globala målen, GRI Standards, FN Global Compact eller planetära gränser.
8. Informera styrelsen årligen med utgångspunkt i Sveriges miljömål vad som kan förväntas av företaget i framtiden på miljöområdet. Redovisa också vilket bidrag företagets miljömålsarbete ger till de Globala målen med hjälp av positioneringsguiden i punkt 7.

Även i företag där det redan fastslagits vilka Globala mål som verksamheten ska arbeta utifrån, kan denna 8-punktslista användas. Utgå från denna [matris](#) för att enkelt se vilka miljömål de Globala målen kopplar till. Dessa miljömål blir då basen i företagets miljöarbete.

4.2 Uppföljningen bör ge en mer rättvisande bild av insatser

4.2.1 Miljömålssystemet har använts primärt för uppföljning av miljöpolitiken

När miljömålen beslutades år 1999 var syftet att skapa förutsättningar för decentralisering av miljöarbetet och därigenom öka intresset inte minst inom näringslivet att ta egna initiativ till åtgärder. Miljömålen skulle vara utgångspunkten för ett system med mål- och resultatstyrning vilket ansågs vara det effektivaste sättet att styra ett brett upplagt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden.

I Statskontorets delrapport [Myndigheternas arbete inom miljömålssystemet](#) framgår att det framförallt finns en tydlig organisation för uppföljningsarbetet men inte någon motsvarande urskiljbar organisation för genomförandearbetet.

Min bedömning är att arbetet med Sveriges miljömål har ett starkt fokus på uppföljning och främst på myndigheternas eget arbete medan mål- och resultatstyrningen av miljöarbetet gentemot samhällets övriga aktörer mer eller mindre uteblivit. Insatser för att engagera och inspirera till åtgärder med bas i miljömålen har inte gjorts i någon nämnvärd omfattning. Näringslivet, som har en central roll i för möjligheten att nå miljömålen, har inte involverats på ett strukturerat sätt.

4.2.2 Den nationella rådigheten över målen är låg

När myndigheterna följer upp miljömålen så bedömer de kvalitet och tillstånd i förhållande till hur det bör vara. Dessutom bedömer de om styrmedel finns eller är beslutade som gör att tillräckliga åtgärder hinner genomföras till år 2020 (ett årtal som enbart används i uppföljningssammanhang) för att nå det önskade tillståndet. Bedömningen sammanfattas i *ja*, *nära* eller *nej*. Dessutom görs en bedömning i vilken riktning utvecklingen går i form av en pil.

Många företag är tydliga med att dessa kategoriska bedömningar i form av pilar och *ja* eller *nej* inte skapar engagemang för att arbeta med miljömålen och ibland till och med upplevs som kontraproduktiva. Detta inte minst eftersom bedömningen i vissa fall baseras på faktorer som Sverige inte har rådighet över.

Ett exempel på detta är miljömålet Begränsad klimatpåverkan som [följs](#) upp genom målets två så kallade preciseringar den ena är *temperatur* (den globala medeltemperaturen får öka högst två grader) och den andra är *koncentration* (koncentrationen av växthusgaser i atmosfären stabiliseras på högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter). Båda dessa faktorer har Sverige mycket liten rådighet över. Därför blir bedömningen inte relaterad till möjligheten för Sverige och svenska aktörer att nå målen och målen upplevs som omöjliga att nå.

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen och tillsammans med målansvariga myndigheter i mars 2017 genomfört en översyn av befintliga [indikatorer i miljömålssystemet](#) samt arbetat om eller tagit fram förslag till

nya indikatorer. Dessa har generellt en bättre koppling till svenska åtgärder. Det finns dock fortfarande indikatorer som Sverige inte har rådighet över. Det är viktigt för trovärdigheten att det tydliggörs i uppföljningen vad Sverige har rådighet över och att bedömningen om målet nås, sätts i relation till rådigheten.

4.3 Det cirkulära perspektivet är otydligt i miljömålen

Inom Företagsnätverket har det framförts att företagen saknar det cirkulära perspektivet i miljömålssystemet. Detta är förvisso naturligt eftersom miljömålen visar ”tillstånd” i miljön och det cirkulära perspektivet är ett av medlen för att nå målen. Även resursfrågan upplevs som otydlig då den främst återfinns i generationsmålet samt i miljömålet God bebyggd miljö och då med fokus på avfall. Det är angeläget att miljömålssystemet förtydligas med hur medel, som det cirkulära perspektivet, kopplas till uppfyllande av målen (se vidare avsnitt 5.6.3).

4.4 Stort fokus på klimat och energi i näringslivets arbete

Näringslivets miljöarbete har ofta stort fokus på klimat- och energifrågorna. Samma tydlighet saknas ofta i arbetet med andra miljöfrågor såsom kemikalier, biodiversitet, mark- och vattenanvändning, även om det givetvis finns goda exempel på företag som även arbetar strukturerat med dessa frågor. Genom att ta stöd i miljömålen och använda dem i företagets egna målformuleringar, i intressentanalysen och vid bedömningen av företagets väsentliga miljöaspekter kan miljömålen bidra till att öka bredden i miljöarbetet och ge ett större fokus på biodiversitet, markanvändning, resurser och kemikalier (se vidare avsnitt 5.6.3).

4.5 Miljömålen viktiga i företagens omvärldsanalys

Miljömålen inkluderar i princip alla de miljötillstånd som är önskvärda och ger företagen bred kunskap om åtgärder som näringslivet kan eller behöver vidta. Målen ger även kunskap om vad som kan tänkas bli viktiga frågor framöver, vilket gör dem till en del i företagets riskanalys och omvärldsbevakning. Dialogen mellan näringsliv och myndigheter underlättas också när företagens miljöarbete utgår från miljömålen.

4.6 De Globala målen är viktiga för näringslivet

Näringslivet har snabbt tagit till sig och börjat arbeta med de Globala målen. En anledning är att i dessa ges näringslivet en tydligare roll för

måluppfyllandet än i de tidigare [Milleniemaålen](#) och i de svenska miljömålen. De Globala målen innehåller de tre dimensionerna den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Målformuleringarna innebär att det på ett tydligare sätt går att visa hur företagens affärsidé, produkter eller tjänster bidrar till nyttigheter som krävs för att världen ska bli hållbar. Detta tillsammans med en aktiv kommunikation från politiskt håll och tydliga illustrationer som underlättar kommunikationen, har skapat ett stort engagemang i näringslivet. Att knyta ihop de Globala målen med Sveriges miljömål blir därför nödvändigt för att uppnå och vidmakthålla fortsatt engagemang för miljömålen och därmed djup i miljöarbetet.

”Vi på IKEA Sverige ser ett värde i att fortsätta redovisa mot de svenska miljömålen. Vi ser en styrka i att knyta dem till de globala SDG för att förenkla kommunikationen både internt och externt.”

Jonas Carlehed, hållbarhetschef IKEA-koncernen Sverige

4.7 Miljömålen ger substans till den gröna dimensionen av de Globala målen

De Globala målen ger en mindre konkret bild av vilka åtgärder som behöver vidtas på miljöområdet än det svenska miljömålssystemet. En förflyttning av fokus från de svenska miljömålen till de Globala kan riskera att substansen i miljöarbetet urvattnas.

Ett konkret exempel på detta är inom kemikalieområdet, där en ännu större tydlighet än hittills kommer behövas, för att bland annat företag ska veta vilka åtgärder som måste göras. Om en aktör vill arbeta med kemikaliefrågan med utgångspunkt i de Globala målen finns det tre delmål som lyfter kemikalier, men samtliga är övergripande och otydliga kring vilka åtgärder som behöver vidtas:

- **3.9:** Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.
- **6.3:** Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten

och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

- **12.4:** Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

Samtliga dessa delmål talar om kemikalier i svepande ordalag. Detta gör det svårt att ”fylla” målet med konkretion och att kunna jämföra framsteg och utveckling inom kemikalieområdet över tid och mellan företag.

Som jämförelse är det i det svenska miljömålet Giftfri miljö tydligt vilka egenskaper de ämnen har som ska fasas ut och vilka egenskaper de ämnen har där användningen ska minskas. Det finns även ett etappmål om ”att information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor ska göras tillgängliga under varans hela livscykel”.

För att tydliggöra vad som behöver göras inom miljödimensionen i de Globala målen behövs preciseringar. Här fyller Sveriges miljömål en viktig roll för att inte tappa fart i miljöarbetet. Företagen och övriga aktörer bör därför ta stöd i miljömålen när de arbetar med de Globala målen (se vidare avsnitt 4.1 och 6.1).

4.8 Små företag behöver stöd och verktyg för sitt miljöarbete

Som beskrivits i avsnitt 3.6 saknar små företag många gånger ett strukturerat miljöarbete trots att många gärna vill arbeta med frågan. Inom uppdraget har verktyg och lathundar arbetats fram, men ytterligare insatser behövs.

För att göra det lättare att använda miljömålen kan en gruppering av målen göras som tydliggör vilka miljömål som främst påverkas av olika branscher. Även större företag har efterfrågat klustring av målen i mindre grupper för att göra det mer överskådligt att arbeta med målen (se vidare avsnitt 5.6.7).

För att öka användningen av miljömålen är det en viktig fortsatt uppgift för Tillväxtverket att, i dialog med näringslivet, ytterligare tillgodose de små företagens behov.

5. Rekommendationer och förslag till regeringen

5.1 Fortsätt det påbörjade arbetet för att engagera näringslivet

Mitt förslag:

Naturvårdsverket bör ta över de uppgifter som legat i miljömålssamordnarens uppdrag och detta bör tydliggöras i instruktionen eller i ett särskilt uppdrag till verket.

Det arbete med miljömålen som startats i näringslivet under uppdragets gång är viktigt att ta tillvara. Allt fler företag har fått upp ögonen för miljömålen. Under sensvåren 2017 har jag märkt ett tydligt ökat intresse från företag som tar kontakt och vill arbeta med miljömålen. Detta är bland annat en följd av att de företag som gått före och varit ambassadörer för miljömålen har blivit förebilder för andra företag. Deras engagemang bör myndigheterna bygga vidare på. Inte minst inom Företagsnätverket upplever jag att det finns en önskan att arbetet fortsätter och att någon tar över stafettpippen utan att tappa fart. Näringslivet är tydliga med att det är Naturvårdsverket, som sammanhållande i arbetet med miljömålen, som är den myndighet man önskar ska ta över arbetet när samordningsuppdraget avslutas.

5.2 Klargör att Sveriges miljömål är den svenska specificeringen av miljödimensionen i de Globala målen

Mitt förslag:

Regeringen bör klargöra att Sveriges miljömål är den svenska specificeringen av miljödimensionen i de Globala målen. Målstrukturerna bör kopplas samman via myndigheternas mappningar och integreras genom gemensamma delmål.

Under uppdragets gång har det blivit uppenbart att miljömålen kan vara viktiga för företagen för att skapa struktur och tydlighet i miljöarbetet. Struktur gör att företagen blir mer snabbfotade. För att veta vad som behöver göras inom miljödimensionen i de Globala målen behövs förtydliganden. Här fyller Sveriges miljömål en viktig roll och är nödvändiga för att inte tappa fart i miljöarbetet. Miljömålen är mer konkreta än de Globala målen (se avsnitt 4.7) och därför behöver de vara en fortsatt bas i det svenska miljöarbetet, om än nära kopplade till de Globala målen.

De förslag som framförts av Miljömålsrådet om miljömålen och Agenda 2030 i [skrivelsen](#) till regeringen den 1 mars 2017 är viktiga. I skrivelsen står att ”Miljömålen kan med fördel ses som en svensk specificering och prioritering av de delar av Agenda-arbetet som rör miljöfrågor, och lärdomar kan dras från miljömålsarbetet i arbetet med specificeringar av arbetet rörande övriga delar av Agenda 2030. Ett mervärde kan därutöver uppnås av att miljömål integreras med andra hållbarhetsmål inom agendan. Miljömålsrådet föreslår regeringen att skyndsamt ta ställning till hur miljömålen ska integreras med Agenda 2030 och därmed till hur miljömålsarbetet ska kunna fortsätta vara en stark del i svenskt hållbarhetsarbete”.

5.3 Integrera de Globala målen med miljömålssystemet

Mitt förslag:

Miljömålsberedningen bör få i uppdrag att integrera den gröna dimensionen av de Globala målen med Sveriges miljömål och därmed skapa ett tydligt, blocköverskridande, riksdagsbundet miljömålssystem för miljöarbetet.

Den parlamentariska Miljömålsberedningen bör ansvara för arbetet att integrera de Globala målen miljödimension med miljömålen genom gemensamma delmål. Det är nödvändigt för långsiktighet och kontinuitet att arbetet förankras parlamentariskt. Miljömålsberedningen med sitt uppdrag till 2020 är den naturliga myndigheten för detta arbete.

5.4 Involvera företagen i arbetet med miljömålen och de Globala målen

Mitt förslag:

1. Naturvårdsverkets generaldirektör bör ta över ansvaret för Företagsnätverket för miljömålen för att fortsätta utveckla näringslivets arbete med Sveriges miljömål.
2. Företagsnätverket bör användas som stöd och resurs i uppdraget att integrera miljömålen med de Globala målen (se förslag i 5.3).

Företagsnätverket för miljömålen är en grupp företag som har bildats med syfte att skapa erfarenhetsutbyte i arbetet med Sveriges miljömål (se avsnitt 3.4). För att utveckla och upprätthålla detta arbete och skapa en fortsatt dialog om hur den gröna dimensionen av Globala målen kan ta stöd i

Sveriges miljömål bör detta nätverk få en ny tillhörighet när samordningsuppdraget nu avslutas efter 2,5 år. Företagsnätverket har visat intresse att bidra med erfarenheter hur arbetet kan utvecklas vidare. Därmed är denna grupp av företag central och kan bidra med det affärsmässiga perspektivet av miljömålen, hur man kan få in ett näringslivsperspektiv i miljöarbetet och hur miljömålen kan utvecklas så att de driver företagets affärer.

Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. Verket har också en samordnande roll när det gäller miljömålen och ska vägleda övriga berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning inom miljömålssystemet.

I enlighet med den nyligen publicerade rapporten ”[Sverige och Agenda 2030 – rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 om hållbar utveckling](#)” ska partnerskapet mellan den offentliga sektorn och näringslivet vitaliseras och fördjupas. Detta är också ett önskemål från näringslivet.

Näringslivet har en central roll i arbetet med att nå de 16 miljömålen och kan genom ett strukturerat arbete i värdekedjan bidra till generationsmålet. Mot bakgrund av att vi nu står inför stora utmaningar på miljö- och klimatområdet samtidigt som Agenda 2030 ska införas på nationell nivå, nyckeltal ska läggas fast, former för utveckling och uppföljning ska utformas och praxis ska sättas, är det viktigt att näringslivet får en central roll i detta arbete.

Det blir då naturligt att Naturvårdsverkets generaldirektör tar över ansvaret för det upparbetade arbetet i Företagsnätverket och driver det vidare och gemensamt med nätverket operationaliserar och tydliggör vad syfte och målsättning ska vara för det fortsatta arbetet. Det har framförts behov av kontakt med Företagsnätverket även från andra miljömålsmyndigheter och den samordningen kan skötas inom ramen för Naturvårdsverket som är samordningsmyndighet för miljömålen.

5.5 Stärk kommunikationen om Sveriges miljömål

Mitt förslag:

Miljömålsansvariga myndigheter bör ges i uppdrag att utveckla sin kommunikation av miljömålen. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att ta fram en strategi för kommunikation riktad mot näringslivet.

Miljömålen behöver kommuniceras tydligare och kraftfullare, enskilt och tillsammans med de Globala målen. Nu utvecklas webbsidan www.sverigesmiljomal.se som ett led i att förbättra kommunikationen. Men detta räcker inte. Miljömålen, inklusive dess koppling till de Globala målen behöver kommuniceras mer konsekvent från politiker, myndigheter, länsstyrelser, kommuner och frivilligorganisationer (NGOs). Ett bra exempel är miljöbilagan och miljöindikatorerna i vårpropositionen 2017.

5.6 Utveckla miljömålssystemet så att det driver och engagerar fler

5.6.1 Generationsmålet tydligare paraply för allt miljöarbete

Mitt förslag:

Generationsmålet bör lyftas tydligare som paraply i arbetet med Sveriges miljömål och de Globala målen. Generationsmålet innebär bland annat att miljömålen ska nås med giftfria cirkulära resursflöden, samt att vi genom vår svenska konsumtion inte ska orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sverige.

Generationsmålet upplevs av många företag som mycket central för allt arbete. Det är i generationsmålet som frågan om resurshushållning syns tydligast. Det är här kretsloppssamhället och cirkulära resursflöden tydliggörs.

Generationsmålet är även basen för de konsumtionsbaserade utsläppen, det vill säga de utsläpp som vi i Sverige orsakar i andra länder genom import och utrikes resor. Generationsmålet handlar bl.a. om att inte exportera miljöproblemen. Konsumtionsbaserade utsläpp kommer bli alltmer centrala både i uppföljning och i företagens arbete i värdekedjan. Det är därför viktigt att lyfta generationsmålet och att se det som paraply för allt arbete. De konsumtionsbaserade utsläppen bör följas upp både mot Begränsad klimatpåverkan och generationsmålet.

5.6.2 Inför tidsatta delmål relevanta för företag under varje miljömål

Mitt Förslag:

Miljömålsberedningen bör ges i uppdrag att ta fram delmål som är relevanta för företag, inom ramen för arbetet att integrera de Globala målen med Sveriges miljömål genom gemensamma delmål. Uppdraget bör utföras i samverkan med enskilda företag och näringslivsrepresentanter.

För att öka tydligheten i systemet och synliggöra effektiviteten i miljöarbetet bör det utvecklas tidsatta uppföljningsbara delmål för företag under varje miljömål. Samma delmål kan finnas under flera miljömål. Delmålen bör vara överensstämmande med de nationella delmål som arbetas fram till de Globala målen. Delmålen ska vara formulerade så att de är relevanta för företag och kan användas i företagens egna verksamheter.

5.6.3 Slå fast medel/strategier för att nå miljömålen

Mitt förslag:

Miljömålsberedningen bör få i uppdrag att i samråd med företag och näringslivsrepresentanter, ta fram och fastställa vilka medel/strategier som krävs för att nå miljömålen.

Eftersom miljömålen avser önskade ”tillstånd” i miljön där frågor som exempelvis resurshushållning inte finns som ett av de 16 målen, är det viktigt med tydlighet kring vilka medel som krävs för att nå målen. Exempel på medel kan vara:

- Fossilfrihet (*Begränsad klimatpåverkan*)
- Effektiv energianvändning (*Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, etc*)
- Resurseffektivitet (*Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans, Levande skogar, Storslagen fjällmiljö, etc*)
- Designa för reparation, återvinning och ökad livslängd (*Begränsad klimatpåverkan, generationsmålet, Hav i balans, etc*)
- Kretslopp fritt från [farliga ämnen](#) (*Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, etc*)
- Hushållning med mark och vatten (*Grundvatten av god kvalitet, etc*)
- Hänsyn till naturkapitalet och dess leveranser av ekosystemtjänster (*Ett rikt växt- och djurliv, myllrande våtmarker, etc*)

Kopplad till var och en av dessa medel listas de miljömål som medlen bidrar till. Det blir då tydligt vilka miljömål som påverkas av olika åtgärder.

5.6.4 Ta bort återvinning från miljömålet God bebyggd miljö.

Mitt förslag:

Det bör tydliggöras att återvinning inte primärt kopplar till målet God bebyggd miljö utan är ett medel för att uppnå i första hand målen Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Hav i balans och Storslagen fjällmiljö.

Idag finns återvinningsmål inom producentansvaret som indikatorer till God bebyggd miljö. Uppföljningen sker på preciseringarna som handlar om avfall men också energi- och naturresurser. Många företag, upplever det som ologiskt att återvinning och energi- och naturresurser framförallt syns i detta mål. Avfallsfrågan däremot hör hemma i God bebyggd miljö.

5.6.5 Inför ett delmål om matsvinn

Mitt Förslag:

Ett delmål om matsvinn bör införas.

Matsvinn är ett område som engagerar och många företag arbetar aktivt med denna fråga. Flera företag har satt upp egna mål kring matsvinn och efterfrågar ett nationellt delmål för matsvinn.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att föreslå etappmål för matsvinn. I december 2013 redovisades uppdraget och följande etappmål föreslogs: ”Matavfallet ska till år 2020 minska med minst 20 procent jämfört med år 2010, sammantaget för hela livsmedelskedjan utom primärproduktionen. Inom primärproduktionen ska det finnas en handlingsplan för minskat produktionssvinn senast 2016”. Detta etappmål har inte införts i miljömålssystemet.

Nu finns inom de Globala målen ett tydligt delmål (12.3) om att halvera matsvinnet till år 2030 i butiks- och konsumentled, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna (på gårdsnivå) efter skörd.

5.6.6 Utveckla företagsindikatorer för miljömålen och koppla dessa till Globala målen

Mitt förslag:

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att i samarbete med Företagsnätverket undersöka om det finns behov att ta fram särskilda företagsindikatorer (KPI:er) med bas i miljömålen och som sedan kan kopplas till de Globala målen.

Företagsnätverket för miljömålen har påpekat att det behövs nyckeltal för att mäta och jämföra näringslivets arbete. Det kan därför finnas behov av att utveckla Key Performance Indicators (KPI) för näringslivet som tar sin utgångspunkt i Sveriges miljömål och som sedan kopplas mot de Globala målen.

5.6.7 Identifiera de väsentligaste miljömålen för branscher för att underlätta arbetet för företagen

Mitt förslag:

Naturvårdsverket bör ta initiativ till att, tillsammans med Företagsnätverket för miljömålen, underlätta för företag att arbeta med miljömålen genom att identifiera vilka miljömål som är mest väsentliga för olika branscher och sektorer.

Miljömålen är många och det kan vara svårt för företag att förhålla sig till alla och att veta vilka som är viktigast för verksamheten. Företagens hållbarhetsarbete är inriktat på att arbeta med det område där företaget har sin väsentligaste miljöpåverkan. Genom att identifiera miljömål utifrån branschens främsta påverkan och bidrag kan företagens arbete underlättas, inte minst för de små företagen (se avsnitt 3.6.1). Ett sådant arbete bör initieras inom Naturvårdsverket och utföras i samarbete med Företagsnätverket, där en sådan diskussion redan inletts. Medlemmarna i Företagsnätverket är ”early adopters” och förebilder i arbetet med Sveriges miljömål. Detta är därför en lämplig grupp att samarbeta med i detta.

5.6.8 Öka ansträngningarna att få med de små företagen i miljömålsarbetet

Mitt förslag:

Tillväxtverket bör ges i uppdrag att, tillsammans med företag och näringslivsorganisationer, vidareutveckla verktyg och redskap för små företag.

Som nämns i avsnitt 3.6.1 ovan är det viktigt att underlätta för småföretagen att arbeta strukturerat med miljö och hållbarhet genom tillgång till praktiska och enkla verktyg, redskap och mallar. Insatser bör även riktas mot små företa för att generellt öka kunskapen bland dessa om miljömålen och miljömålen bidrag till de Globala målen.

5.7 Utveckla uppföljningen så att den mäter rätt saker

Mitt förslag:

Naturvårdsverket bör utveckla uppföljningen så att det tydliggörs vad Sverige har rådighet över.

Som beskrivits i avsnitt 4.2 ovan så är den nationella rådigheten över de flesta miljömålen låg. Detta innebär att beskrivningen om ”När vi målen” inte alltid är rättvisande i förhållande till rådigheten. För att skapa engagemang krävs att det är möjligt att nå de mål som sätts och uppföljningen bör relatera till den svenska rådigheten.

5.8 Fortsätt samla in och publicera företagens COP-rapporter

Mitt förslag:

Naturvårdsverket bör:

- 1) Årligen samla in Communications on Progress (COP) för miljömålen från näringslivet på frivillig basis och publicera detta på www.sverigesmiljomal.se
- 2) I samråd med Företagsnätverket utveckla formerna för hur och vad som bör rapporteras, så att näringslivets bidrag tydligare kan framgå och bli ett underlag i den årliga respektive fördjupade utvärderingen av miljömålen.

För att företag ska kunna rapportera sitt miljöarbete i miljömålsstrukturen finns en [COP-mall](#) framtagen (se avsnitt 3.6.3) Mallen kan användas i sin

helhet eller genom att företag väljer de väsentligaste miljömålen för verksamheten och redovisar dessa. Rapportering kan ske antingen i mallen eller direkt i årsredovisning eller hållbarhetsrapport. Fem företag rapporterade för 2015 års arbete och 20 företag har hittills rapporterat för 2016 års arbete. Företagen väljer idag själv form för hur de rapporterar på målen, men detta kan behöva utvecklas framöver så att informationen kan användas även i uppföljningen.

6. Rekommendationer och förslag till företag

6.1 Utgå från miljömålen

Mitt förslag:

1. Använd miljömålen för att skapa substans och struktur i miljöarbetet. Om företaget arbetar med de Globala målen så använd miljömålen som stöd i arbetet.
2. Använd arbetsgången som beskrivs i ”8 steg för ett bra miljöarbete”.
3. Använd miljömålen som ”intressent” i samband med intressentanalysen och som en del av företagets strategiska omvärldsanalys.

Miljömålen skapar substans och struktur i miljöarbetet och med hjälp av de verktyg som är framtagna kan miljöarbetet förenklas genom att utgå från miljömålen. Med stöd av ”[8 steg till ett bra miljöarbete](#)” (avsnitt 4.1) kan företag få en bra bas i sitt miljöarbete”.

Som beskrivits i avsnitt 4.1 ger de Globala målen och en viktig bredd eftersom de inkluderar den sociala och ekonomiska dimensionen i företagens ansvar och arbete, men Sveriges miljömål ger ett djup på miljöområdet som inte finns i Agenda 2030. För företag som vill arbeta med de Globala målen kan denna [matris](#) användas för att enkelt se vilka miljömål de Globala målen kopplar till.

Sveriges miljömål är strategiska och den svenska miljöpolitiska spelplanen sätts efter målen. De ligger till grund för den nationella miljöpolitiken och för det arbete Sverige driver i EU och internationellt. Miljömålen ger god kunskap om vad som kan förväntas komma framöver. Till exempel finns ett etappmål om farliga ämnen som säger: ”Information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgängliga under varans hela livscykel genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper”. Ett annat etappmål inom biologisk mångfald lyder: ”Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.” Båda

dessa målsättningar är viktig kunskap om eventuellt kommande krav, men också möjligheter, för styrelser och företagsledningar.

Frågan om samhällsansvar ökar i näringslivet och miljömålen är en del av företagens samhällsansvar. Om fler och fler företag arbetar med målen och förhåller sin verksamhet till målen och samtidigt kommunicerar det kan även dialogen med myndigheter förbättras. Myndigheterna får en tydlighet i var företagen befinner sig. Är företagen delaktiga kan man vara med och skapa den miljöpolitiska spelplanen.

6.2 Använd miljömålen inom nätverket FN Global Compact i Sverige

Mitt förslag:

Nätverket [Global Compact Sweden](#) bör överväga att använda Sveriges miljömål som en av utgångspunkterna i det arbete som nu startas upp med Global Compacts miljöprinciper.

Inom ramen för Företagsnätverket har det framförts att det vore en fördel om även det viktiga arbete som drivs lokalt inom ramen för FN Global Compact använder Sveriges miljömål som ett sätt att förtydliga och fördjupa innebörden av FN Global Compacts tre miljöprinciper. I detta arbete är Positioneringsguiden ett möjligt verktyg som ger vägledning i hur FN Global Compact, Globala målen, GRI Standards och planetära gränser kopplar till Sveriges miljömål.

Bilaga 1: Enkät

I april 2015 genomfördes en enkätundersökning till företag på Stockholmsbörsens Small Cap lista. Small Cap är svenska bolag med begränsad global närvaro och med ett börsvärde som är lägre än 150 miljoner euro. Denna grupp företag valdes eftersom detta är företag som på sikt sannolikt kommer växa och därmed bli viktiga ur hållbarhetssynpunkt. Svarsfrekvensen var 35 procent.

Av enkäten framgår att en tredjedel av de svarande företagen inte kände till Sveriges miljömål och att miljömålen inte är styrande när företagen sätter egna mål. Förvånansvärt få är certifierade enligt ISO14001 men att det är bland dessa företag som Sveriges miljömål kommer till användning. Det positiva i enkäten är att majoriteten av de företag som idag gör hållbarhetsredovisningar kan tänka sig att använda miljömålen som ”intressent” i intressentdialogen framöver.

1. Känner ni till generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen?

36 % känner till både generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen
22 % känner till de 16 men inte generationsmålet
8 % känner till generationsmålet men inte de 16 miljökvalitetsmålen
33 % av företagen känner inte till generationsmålet eller de 16 miljömålen

2. Har företaget egna miljömål?

75 % har egna miljömål
25 % har inga egna miljömål

3. Har ni tittat på de 16 miljömålen när ni formulerat egna mål?

3 % helt o hållet
41 % i viss mån
56 % inte alls

4. Är företaget certifierat enligt ISO 14001?

58 % är inte certifierade
42 % är certifierade och av dessa har 33 % använt de 16 miljömålen i arbetet

5. Gör företaget en Hållbarhetsredovisning?

69 % nej
31 % har hållbarhetsredovisning. Av dessa kan 72 % tänka sig använda miljömålen som ”intressent” i sin intressentdialog i framtiden.

Bilaga 2: Företagsnätverket för miljömålen

ABB
Apoteket
Arla Foods
Arvid Nordqvist
Axfood
Bergvik Skog
DB Schenker
DHLFreight
E.ON
Euromaster AB
Fazer
Fortum värme
Hemfrid
Houdini
ICA
IKEA
Jannelunds Gård
JM
KPA Pension
Oatly
Pfizer
Polarbröd
Projektengagemang
Ragn-Sells
Rusta
SCA (Essity)
Scania
Skandia
Skellefteå Kraft
SSAB
Stena Recycling
Sveaskog
Swedavia
Telia
Vattenfall
Åhléns

Bilaga 3: Länkar till utarbetade dokument under uppdraget

- [Positionering av Sveriges miljömål mot de Globala målen, GRI G4 och Standards, FN Global Compact och planetära gränser](#)
- [Tvåfälts-matris mellan Sveriges miljömål och de Globala målen](#)
- [COP-mall](#)
- [COP-template for The Swedish Environmental Objectives \(engelsk mall\)](#)
- [Instruktioner för COP-mallen](#)
- [Exempel-lista på åtgärder för att nå målen](#)
- [Lathund för tjänsteföretag](#)
- [Lathund för handelsföretag](#)
- [Lathund för varuproducerande företag](#)
- [”8 steg till ett bra miljöarbete”](#)